

WOORD VOORAF	9
INLEIDING	11
HOOFDSTUK I 1400-1580	
TOT SECOURSE VAN DEN AERMEN	
JUAN LUIS VIVES	19
Het gewone volk en de kinderen	19
Filips Wielant (1441-1520) en de minderjarigen	22
' Ospedale degli Innocenti '. Het Florentijnse voorbeeld	25
Cornelis Everaert (1485-1556) en Juan Luis Vives (1492-1540) in Brugge	27
Nadere kennismaking met ' De Subventione Pauperum '	34
Een plakkaat met wrange nasmaak	37
' Quaede kinders inde block '	41
Een theologisch gevecht met lange messen	43
Lorenzo de Villavicenzio in Brugge	45
HOOFDSTUK II 1570-1630	
BEDENKING OP DE GRONDVESTEN VAN 'T TUCHTHUYS	
DIRCK VOLCKERTSZ. COORNHERT	53
Een ordonnantie van de koning (9 juli 1570)	53
Een post-Tridentijnse pastoraal in een harde samenleving	56
Het rapport van Jan van Hout in Leiden 1577	58
De bescherming van de Amsterdamse bokkingwijven	60
' Bedenking op de grondvesten van 't Tuchthuys '	62
' Alzoo dese zaecke nieu doch zeer noodigh is '	65
De roem van Amsterdam	68
Tussen brandstapel en galei	69
HOOFDSTUK III 1630-1700	
DE GROTE OPSLUITING	
JEAN-BAPTISTE COLBERT/ CHARLES DÉMIA	77
De provocaties van Jan mettet Lange Haer	77
Discipline, toezicht en straf	79
De uitwerpselen van de steden	83
Grote ordonnanties met kleine gevolgen	85
De opvoeders uit Zürich en Mons	87
Aan de enkels geboeid van Rennes naar Marseille	90
Het schoolpoortje naar de verlichting	93

HOOFDSTUK IV 1700-1770

EEN ERNSTIGE OPROEP TOT MEDEDOGEN

JEAN JACQUES PHILIPPE VILAIN XIII	101
Een klein meesterwerk van fiscale hypocrisie	101
Het eerste verbeterhuis voor jongens	103
Tuchthuizen, ordonnanties en plakkatens: nieuwe wijn in oude zakken	106
Vagebondage in een rurale vijflandenregio	107
Van Cartouche tot de bende van Jan de Lichte	111
De schone Vrede van Aken	112
Altijd dezelfde oude geschiedenissen?	115
Nieuwe ideeën over kinderen en jongeren	116
De grote vier	118

HOOFDSTUK V 1770-1814

EEN MAATREGEL VAN OPVOEDING VEELEER DAN VAN STRAF

JEREMY BENTHAM / JOHANN HEINRICH PESTALOZZI	127
Een criminele conjunctuur	127
Al drie eeuwen trappelen we ter plaatse	129
'Un quartier de "boursiers"'	132
Van hier tot in Australië	134
De rush naar de revolutie	136
Waar zijn de 'Neuhof-Geschriften' gebleven?	139
Van Code tot Code	140
De definitieve breuk met het ancien régime	142
Sociale politiek, armoede, criminaliteit, jongeren in het napoleontische decennium	143

HOOFDSTUK VI 1815-1861

VAN DE GEVANGENIS NAAR DE HERVORMINGSSCHOOL

EDOUARD DUCPÉTIAUX	151
'Onderzoek nopens verpligting van het Gouvernement'	151
Lopen met Van Lennep	153
Hard tegen onzacht. De laatste vijf jaar uit de Hollandse tijd	157
Op naar het 'reddingshuis'	159
De era-Ducpétiaux	163
Drie dikke delen studiewerk over actualiteit en vooruitgang	165
'It's a long way to Saint-Hubert'	167
Van Saint-Hubert tot Ruiselede en Beernem	171
Een bitter einde voor Ducpétiaux	176

HOOFDSTUK VII 1861-1914

HET SOCIAAL VERWEER

MARY CARPENTER / ADOLPHE PRINS	181
'The perishing and dangerous classes'	181
De slechte oneindigheid van bedelarij en vagebondage	185
De tijd van illusies en desillusies	187

Na het congres van Stockholm 1878	190
En toen kwam Prins	192
De eerste stappen van Jules Le Jeune	194
Op naar de internationale aandacht voor het kind	197
Een slakkengang, maar toch...	200
Het Belgische kroonjuweel	202
HOOFDSTUK VIII 1914-1970	
CONSOLIDERING VAN HET BESCHERMINGSMODEL?	
RENÉ DELLAERT / SIMONNE HUYNEN	211
De Grote Oorlog heeft veel verwoest	211
Het rijksopvoedingsgesticht	213
<i>Oude problemen of nieuwe gedachten</i>	216
De zachte intrede van de kinderpsychiatrie	218
De kritieken en de crisis	220
'Jugendkriminalität. Ausser Kontrolle?'	223
Alsof alles moest herbeginnen	225
Versnelde ontwikkelingen	227
De opstap naar een nieuwe wet	229
'Une conception nouvelle de la défense sociale'	230
'De kritiek op mijn wet is de kritiek op haar toepassing'	233
HOOFDSTUK IX 1970-2008	
DE BOMEN EN HET BOS	
LODE WALGRAVE / EUGEN VERHELLEN	239
Geen gemakkelijk hoofdstuk	239
Na 1965: nieuwe griffels en nieuwe leien	241
Toch meer vragen dan antwoorden	244
De jaren van verwarring	247
Van Hof tot Hof	250
Bij alle maatregelen vormen de belangen van het kind de eerste overweging	253
We verlieten een waardige, oudere dame...	256
Decreten, coördinatie, maar nog geen wet	258
De moeizame geboorte	260
Everberg en andere bergen	262
Toen begon het tikken van de tijdbom	264
Leidt dit tot verdere uitholling van het jeugdrecht?	266
Wat wilde Laurette nu eigenlijk?	268
Een aanpak op maat?	270
Over opvoedingsondersteuning en nuchtere cijfers	272
'Aanpak van jonge delinquenten is lijdensweg'	275
NAWOORD	287
REGISTER VAN EIGENNAMEN	289